

УДК 811.161.2.276.1«18»
DOI: 10.31891/2415-7929-2020-20-8

СУКАЛЕНКО Т. М.
Університет державної фіскальної служби України

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ АВТОРСЬКОГО ОБРАЗУ УКРАЇНСЬКОЇ ЖУРНАЛІСТКИ ЗА МАТЕРІАЛАМИ ІНТЕРВ'ЮВАННЯ ЯНІНИ СОКОЛОВОЇ

У статті наголошено на тому, що лінгвокультурні типи є одним із особливих різновидів лінгвокультурних концептів, найважливіші характеристики яких мотивовані типізацією особистості, її значущістю для певної лінгвокультури. Відповідно до усталених підходів до опису концептів у структурі лінгвокультурних типів послідовно висвітлено їхні поняттєві та образно-перцептивні складники.

Поняттєві характеристики побудовані на дефініціях, описах, тлумаченнях. За даними лексикографічних праць, журналіст є професійним літератором, постійним співробітником, штатним працівником, організатором творчого процесу, політичним діячем, автором мас-медійного тексту.

У структурі лінгвокультурного типу «журналіст» виокремлено такі фрейми: «Професійні характеристики», «Внутрішні моральні характеристики», «Мовні характеристики», що дозволили розкрити повною мірою образно-перцептивні характеристики.

Ключові слова: лінгвокультурний тип «журналіст», фрейм, інтерв'ю, Яніна Соколова, «Професійні характеристики», «Внутрішні моральні характеристики», «Мовні характеристики».

SUKALENKO T.
National University of State Tax Service of Ukraine

VERBALIZATION OF THE AUTHOR'S IMAGE OF UKRAINIAN JOURNALIST ON THE MATERIALS OF INTERVIEW OF YANINA SOKOLOVA

The article emphasizes that linguistic and cultural types are one of the special varieties of linguistic and cultural concepts, the most important characteristics of which are motivated by the typification of personality, its significance for a particular linguistic culture. Due to the established approaches to the concepts description in the structure of linguistic and cultural types, their conceptual and figurative-perceptual components are consistently highlighted.

The conceptual characteristics are based on definitions, descriptions, interpretations. According to the data of lexicographical works, the journalist is a professional writer, a permanent employee, a staff member, an organizer of the creative process, a politician, an author of a mass media text.

In the structure of the linguistic and cultural type "journalist" the following frames are distinguished: "Professional characteristics", "Internal moral characteristics", "Language characteristics", which allowed to fully reveal the image-perceptual characteristics.

The most common frame that allows to reveal the author's image of the Ukrainian journalist is "Professional Characteristics". The paper emphasizes that the journalist does not touch on the personal life of her interlocutor in her interviews. Yanina Sokolova reveals the secrets of preparation for the interview, the etiquette formulas she uses, identifies the most important topics for her in the media – values and culture.

No less important frame in the structure of the analyzed type is "Internal moral characteristics". Yanina Sokolova has the following traits: honesty, frankness, cheerfulness, diligence, purposefulness, self-criticism. The "Language Characteristics" frame allowed to reveal the civic position of the journalist – to speak the literary language, to teach it her children.

The proposed model of description of linguo-cultural types "journalist" can be used to study modern types on a wider textual material, as well as to implement a comparative approach to the study of linguo-cultural types in different languages and cultures.

Key words: linguistic and cultural type "journalist", frame, interview, Yanina Sokolova, "Professional characteristics", "Internal moral characteristics", "Language characteristics".

Журналіст є носієм певних норм суспільства і цінностей, учасником та медіатором різних дискурсивних практик, які подає в медійних продуктах. Індивідуальні характеристики журналіста охоплюють професійні характеристики та особисті якості. До професійних характеристик належать знання, вміння та навички, набуті в результаті професійного навчання й досвіду. До особистих якостей – специфічні риси, які залежать від психологічних особливостей.

Сучасний журналіст має відповідні навички у професійній сфері: «працює з фото- та відеотехнікою, готує аудіоілюстрацію, володіє навичками відеомонтажу, обробки фотографії, здатний передавати мультимедійні файли різними способами і багато іншого» [9, с. 213]. Важливим видом практичної діяльності журналіста є робота у форматі жанру інтерв'ю, що є ефективною формою комунікації журналіста з публічними особами. Інтерв'ю дає змогу сформулювати уявлення не лише про особистість співрозмовника, а й про самого журналіста.

Мета статті полягає у виділенні й описі поняттєвих та образно-перцептивних характеристик типізованої особистості журналіста на прикладі жанру інтерв'ю.

Джерелом вивчення слугували інтерв'ю української журналістки Яніни Соколової¹ (ESPRESO.TV. 23 вересня 2019 року, Jetsetter.ua 24 серпня 2019 року, Суспільне. 24 лютого 2020 року, ГО «Детектор медіа». 25 квітня 2018 року, Сьогодні. 19 липня 2019 року).

Услід за В. І. Карасиком, особистість журналіста пропонуємо розглядати як лінгвокультурний типаж, тобто «впізнаний представник певної групи людей, поведінка якої відповідає стереотипним уявленням про таких людей» [8, с. 103].

В українській лінгвокультурології типажам присвячено праці, переважна більшість з яких описує типажі з іспанської, французької, британської, англійської, німецької дійсності (К. О. Ахтирська, О. Ю. Бондарчук, І. Б. Бордуляк, О. П. Демиденко, О. В. Дорошенко, О. П. Дубчак, А. Ю. Леонова, А. А. Марчишина, А. В. Русакова, Є. М. Санченко, М. В. Стуліна, М. А. Сулова та ін.) [16, с. 2].

Широкий реєстр лінгвокультурних типажів представлений у працях дослідників, які розвивають наукові думки та підходи волгоградської наукової школи під керівництвом професора В. І. Карасика. Лінгвокультурні типажі досліджені на матеріалі російської мовної свідомості (Я. О. Волкова, О. О. Дмитрієва, І. І. Дубініна, Є. А. Єліна, М. Р. Желтухіна, М. М. Іванова, В. І. Карасик, Ю. О. Кwartовкіна, О. О. Клименко, О. В. Лутовинова, М. В. Мироненко, А. А. Опара, А. В. Олянич, С. В. Попова, В. І. Шестерніна, І. В. Щеглова, О. О. Ярошенко), англійської мовної свідомості (А. В. Асадуллаєва, Т. В. Бондаренко, Л. М. Бровікова, Є. Ю. Голодова, В. В. Дерев'янська, Т. О. Івушкіна, М. С. Ілюхіна, Г. Ю. Коровіна, С. А. Малахова, А. Г. Михайлова, Л. П. Селіверстова, О. Ю. Скачко, Ю. О. Храмова, І. С. Шильнікова, А. С. Шкотова, О. А. Ярмахова), британської мовної свідомості (Л. А. Васильєва, І. О. Мурзінова, О. Ю. Юшко, П. О. Яришева), американської мовної свідомості (О. В. Бакумова, А. В. Валяйбоб, Є. В. Гуляєва, Ю. В. Какичева, М. В. Міщенко, В. М. Радван), англо-американської культури (І. Ю. Уфаєва), французької (О. О. Дмитрієва, О. О. Омелічкіна, М. Ю. Рябова), білоруської лінгвокультури (О. І. Десюкевич), казахської (Т. В. Зенкова, М. В. Тьо), осетинської (Т. С. Валієва, Т. Ю. Тамер'ян), китайської (А. О. Рощина) та ін. [15, с. 8].

Розкриттю образу журналіста присвячені мовознавчі праці. Зокрема В. І. Карасик дослідив оцінні характеристики лінгвокультурного типуажу «журналіст» у сучасній російській мовній свідомості; В. Г. Дідковська описала лінгвокультурний типаж «журналіст» у словнику і масовій літературі; Ф. С. Воеводін розкрив специфіку мовної особистості журналіста; А. П. Сєдих запропонувала штрихи до портрета мовної особистості французького журналіста: Патрік Пуавр д'Арвор; О. Б. Сиротиніна вивчала мову окремих журналістів у газеті «Известия»; Н. Ахмедлі визначив особливості культури мовлення журналіста; О. В. Копилов розкрив особливості творчої діяльності журналіста в умовах медіаконвергенції; О. В. Лушинська дослідила дискурсивну особистість журналіста: особливості роботи в конвергентній редакції; О. Г. Малишева розглянула дискурсивну мовну особистість та ідіюстиль журналіста: методологія і методи дослідження (на прикладі аналізу текстів Омського журналіста Сергія Шкаєва).

Зауважимо, що лінгвокультурні типажі є одним із особливих різновидів лінгвокультурних концептів, найважливіші характеристики яких мотивовані типізованістю особистості, її значущістю для певної лінгвокультури. Лінгвокультурний типаж у вузькому розумінні можна розглядати як образ, який слугує його «візуальним інструментом» [5, с. 114].

До засобів безпосереднього розкриття лінгвокультурних типажів належать поняттєві, образно-перцептивні, оцінні та ціннісні характеристики. Поняттєві характеристики побудовані на дефініціях, описах, тлумаченнях; образно-перцептивні уявлення про типаж охоплюють його зовнішність, вік, стать, соціальне походження, місце проживання, мовні особливості, манери поведінки, види діяльності й дозвілля; ціннісні ознаки характеризують пріоритети певного типуажу та його оцінку іншими [17, с. 401]. Визначальними у моделюванні лінгвокультурного типуажу є соціальні, національні, моральні, культурні риси та відношення.

Розглянемо поняттєві ознаки типуажу «журналіст», який у лексикографічних працях має такі характеристики. У «Словнику української мови» журналіст тлумачиться як «професіональний літературний працівник газет, журналів, радіо та інших органів інформації і пропаганди» [14, т. II, с. 549]. Аналогічне значення зафіксовано у «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» [1, с. 371].

У довіднику «Журналістика у термінах і виразах» Д. С. Григораша подано ширше значення: журналіст – (фр. *journaliste*) – «професіональний літератор, постійний співробітник, штатний працівник періодичного видання, інформаційного органу, редакції радіомовлення або студії телебачення, організатор творчого процесу у газеті, журналі. Це – політичний діяч, який з класових, партійних позицій у різних публіцистичних формах відображає актуальні проблеми дійсності» [3, с. 79].

«Медіалінгвістика: словник термінів і понять» (автори: Л. І. Шевченко, Д. В. Дергач, Д. Ю. Сизонов) фіксує таке визначення: журналіст – «автор мас-медійного тексту інформаційного, аналітичного характеру, основним завданням якого є опис актуальних подій, що може зацікавити потенційну аудиторію. Діяльність журналіста спрямована на інформування, переконання читача / слухача / глядача, вплив і маніпулювання масовою мовною свідомістю, що мають бути реалізовані екстра- й інтралінгвально» [18, с. 57].

Синонімами слова *журналіст* у сучасній українській мові є: «газетяр, газетник розм.» [13, т. 1, с. 502],

¹ Яніна Соколова – українська журналістка, телеведуча, акторка. Ведуча програми «Рандеву», проєктів на YouTube: «Вечер с Яниной Соколовой» та «Соромно!».

«газетяр, новинар, публіцист, ір. писака; репортер, кореспондент, літпрацівник, коментатор, оглядач, редактор» [7].

В. І. Карасик виокремлює такі поняттєві ознаки типу журналіст – це «фахівець, який професійно здійснює збір та обробку інформації для подальшого її представлення публіці через засоби мас-медіа (газети, журнали, радіо, телебачення, інтернет). Ці ознаки уточнюються в списку посад журналістів і видів їхньої діяльності – репортер, оглядач, кореспондент, редактор, телеведучий та ін.» [8, с. 103].

Як засвідчують словники, журналіст – це професійний літератор, постійний співробітник, штатний працівник, організатор творчого процесу, політичний діяч, автор мас-медійного тексту.

Для образно-перцептивних характеристик лінгвокультурного типу «журналіст» релевантними є такі фрейми: «Професійні характеристики», «Внутрішні моральні характеристики», «Мовні характеристики».

Фрейм «Професійні характеристики»

Важливим компонентом розкриття лінгвокультурного типу «журналіст» є представлені його професійні характеристики. Слушною є думка С. С. Галстян про те, що «журналісти – це посередники між світом і суспільством, які прагнуть дати об'єктивну цілісну картину цього ж світу за допомогою слова» [2, с. 19].

Яніна Соколова вважає, що журналістові варто відокремлювати професію й особистісні стосунки, аргументуючи свою думку тим, що можна симпатизувати людині й водночас негативно ставитись до цієї людини як політика:

[Сергій Руденко:] – *Тобто, робота є робота.*

[Яніна Соколова:] – *Абсолютно. Я тобі більше скажу. Я можу дуже симпатизувати людині, яка потрапляє в «Рандеву», як людині, але можу глибоко не симпатизувати їй як політику, або як претенденту на крісло в парламенті. І треба розділяти професію і особистісні стосунки. Мені здається, що це величезна проблема сучасної журналістики [12].*

Журналістка не порушує у своїх інтерв'ю тем про особисте життя свого співрозмовника, її цікавить насамперед людина як громадський діяч, його особиста позиція щодо того чи того питання:

[Журналіст:] – *Чи є у тебе теми-табу, які ти ніколи не підійматимеш у своїх інтерв'ю?*

[Яніна Соколова:] – *Мене мало цікавить особисте. Я думаю, що це єдине, що є комфортним у моїх інтерв'ю з першими особами держави. Втім, ми намагаємося показати глядачу людину такою, якою вона є насправді. Для цього не обов'язково говорити про особисте [10].*

Серед найкращих інтерв'ю, які їй доводилося брати, журналістка називає спілкування зі Святославом Вакарчуком, Віталієм Кличком, Андрієм Коболевим, відповідно серед найгірших – з Анатолієм Матіосом, серед популярних – з Анастасією Приходько:

[Журналіст:] – *Твоє найгірше інтерв'ю? І найкраще?*

[Яніна Соколова:] – *Хм, найкраще... Таких чимало: Святослав Вакарчук, Віталій Кличко, Андрій Коболев. Це багатоконпонентні, чесні інтерв'ю. А найгірше... Напевно, за токсичністю перемагає військовий прокурор України Анатолій Матіос. А за популярністю – Анастасія Приходько [10].*

Журналістка говорить про короткострокову пам'ять, якою володіє, і розкриває секрети підготовки до інтерв'ю:

[Сергій Руденко:] – *А акторська пам'ять, мабуть, краща, ніж журналістська?*

[Яніна Соколова:] – *Не впевнена. У мене пам'ять короткострокова. Коли я працювала над великими текстами у тих 20 фільмах, у яких знімалася, то запам'ятовувала виключно до закінчення сцени, потім забувала. Зараз так само. Я до «Рандеву» готуюся за день. Я живу в інформаційному просторі, багато що знаю, але локально до гостя – готуюся за день до інтерв'ю [12].*

В інтерв'ю Яніни Соколової активно вживаються етикетні формули. У звертанні до політиків спостережено особливість мовного стилю журналістки: якщо в повсякденному житті вона спілкується з багатьма політиками на «ти», то у професійній діяльності лише на «Ви»:

[Сергій Руденко:] – *З ким з українських політиків ви «на ти»? Бо зрозуміло, що Володимира ви просто трілили. Зеленський під час виборчої кампанії не з'являвся на жодному телеканалі, всюди були «теплі ванни», які і зараз продовжуються. Зокрема оте інтерв'ю з актором Баклановим, яке «95 квартал» зняв на 100 днів. То з ким ви «на ти», окрім Стеця?*

[Яніна Соколова:] – *А чому окрім Стеця? [12].*

Журналістка обґрунтовує звертання на «Ви» до знайомих політиків правилами професійної етики:

[Сергій Руденко:] – *Я думаю, що з ним ви «на ви».*

[Яніна Соколова:] – *Ні, ми з ним «на ти», але ми дуже рідко бачимося. Я з багатьма «на ти» в повсякденному житті, але з усіма «на ви» в екрані. Бо коли ти є журналістом, то маєш і зверненням акцентувати, що на даний момент перед тобою є людина, яка робить історію в цій країні, а ти є журналістом, який працює, а не відпочиває і розмовляє зі старим знайомим. У житті я «на ти» з Омеляном, з Семераким, з рядом нардепів, які зараз у Верховній Раді, з заступником глави Офісу президента Кирилом Тимошенком, оскільки він мій старий знайомий, зі Святославом Вакарчуком... З багатьма [12];*

[Сергій Руденко:] – *Але в екрані – «на Ви».*

[Яніна Соколова:] – *Так. Більш того, якщо, наприклад, з Семераким поза екраном я можу говорити на різні теми і бути дуже милою, то коли він сідає в крісло, він перестає бути Остапом, з яким я «на*

ти», а стає Міністром екології, до якого у мене як журналіста дуже багато питань [12].

Вона усвідомлює важливість інтерв'ю, знає як і коли ставити запитання, щоб зрозуміти свого співрозмовника:

[Яніна Соколова:] – Для того, щоб зрозуміти людину, достатньо поставити кілька некомфортних і тонких питань, відповіді на які дадуть глядачу чітке розуміння «ху із ху» [10].

Політика Яніни Соколової є можливістю впливати на історію країни:

[Сергій Руденко:] – *А що для вас політика?*

[Яніна Соколова:] – *Політика – це можливість впливати на історію країни з огляду на твоє позиціонування ідеологію, цінності і програму, з допомогою якої ти можеш змінити цю країну* [12].

Із прикладу інтерв'ю ми спостерігаємо, що з політиками поза камерами Яніні Соколовій доводиться спілкуватися нечасто, оскільки вона спонукає до відвертості:

[Сергій Руденко:] – *Як часто вам доводиться спілкуватися з політиками поза камерами?*

[Яніна Соколова:] – *Нечасто. Бо, зазвичай, коли вони до мене приходять, вони вже більше не хочуть зі мною спілкуватися. Але це часто трапляється в мережах. А в житті – ні. Я не маю друзів-політиків, я маю знайомих, з якими постійно спілкуюся – Святослав Вакарчук, Остап Семерак, Володимир Омелян, Уляна Супрун...* [12].

Цікавою є думка української журналістки про те, що для неї найважливішими темами в ЗМІ є теми цінностей і культури, яких повинно бути більше в ефірі, щоб українці розуміли, хто вони є і звідки вони родом:

[Руслана Полівчак:] – *Якщо говорити про теми на телеканалах: які для вас є найважливішими у ЗМІ?*

[Яніна Соколова:] – *Тема цінностей, тема культури. Я б дуже хотіла, щоб українці більше дивилися культурних програм. Українці не мають можливості з телевізора черпати розуміння того, ким вони є. У нас немає фактору національної ідентичності. Тому й розмита позиція...* [11].

В. І. Карасик наголошує на тому, що «освітній рівень журналіста передбачає наявність університетського диплома, але для успішної роботи в цій галузі діяльності потрібні особливі здібності» [8, с. 106].

Такі здібності має Яніна Соколова. Вона навчалася в Київському національному університеті театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого, здобула освіту актора театру і кіно. Однак перевагу надає журналістиці, участь у театрі й кіно, за її словами, є хобі:

[Сергій Руденко:] – *А ви в якій іпостасі себе комфортніше почувате?*

[Яніна Соколова:] – *Журналістом. А кіно – це, скоріше, хобі. Хтось грає в шахи, хтось їде на рибалку, а я інколи граю в кіно і в театрі* [12];

[Сергій Руденко:] – *Ну ви ж дипломована акторка.*

[Яніна Соколова:] – *У мене ж червоний диплом безхозно валяється і пилом припадає. Але сміх-сміхом, а я дуже часто використовую прийоми та методи, яких навчилася в театральному. Це дає мені свободу, це дає створення образів, які ми використовуємо у «Вечорі», і це допомагає часом у інтерв'ю з вітчизняними політиками, зокрема, як з Настею Приходько, яка збиралася бути політиком. Але я, насамперед, **почувати себе журналістом*** [12].

Фрейм «Внутрішні моральні характеристики». Неодмінним складником зображення типу є його внутрішні моральні характеристики.

Важливою ознакою опису української журналістки є манери поведінки, позитивні риси характеру.

Яніна Соколова є насправді чесною, сильною жінкою, хоча вона іноді намагається спростувати це:

[Журналіст:] – *Яніно, ти дійсно сильна жінка. Та смілива, особливо в контексті професії. Нещодавно у тебе був надскладний етап у житті: боротьба з важкою хворобою. Чи зневірювалась ти протягом цього періоду? Та як відновлювала внутрішні ресурси?*

[Яніна Соколова:] – *Дякую за віру в мою силу, втім, розчарую: вона не до кінця така, як думають оточуючі. Так, я не зі циклических. Але наразі можу точно сказати, що моя **смівливість** радше захист, аніж безумовна чеснота. Захист від всіх недоліків публічного життя і особливостей професії політичного журналіста і борця з російською пропагандою* [10].

Серед інших рис характеру можна виокремити такі:

життєлюбність і працьовитість:

[Журналіст:] – *Проект «Я, Ніна» – дуже особистий і водночас надважливий для суспільства. Назви, будь ласка, три основні причини, чому ти наважилася його реалізувати. Адже спочатку у тебе не було ані коштів, ані підтримки держави.*

[Яніна Соколова:] – *Проект «Я, Ніна» – це наразі головний проект мого життя. Він змінить ставлення до онкохворих і ставлення українців до свого життя, незалежно від того, чи був у них рак, чи ні. Основна причина початку проекту – розповісти, чого нам не вистачає у житті, аби бути щасливими. Коли ми задумали цей проект, у нас дійсно не було нічого. Я лежала у палаті Інституту раку й до кінця не уявляла, як все це реалізувати. Ані грошей, ані команди, ані чіткого уявлення щодо стратегії. Потім я **подзвонила** теперішньому продюсеру проекту Олесі Корженевській, ми зібралися, **намітили план**, а потім – як у казці, – **люди крок за кроком долучалися** до проекту, роблячи його багатогарним, місійним та унікальним* [10].

[Журналіст:] – *Як трансформувалися твої цінності після цього життєвого челленджа?*

[Яніна Соколова:] – Я позбулася всіх токсичних людей навколо. Видалила з телефонної книги, соціальних мереж і життя всіх, хто зневірює та ниє. Навіть тих, з ким спілкувалася десять років. Очистила своє життя від них, а їхнє – від себе. **Я навчилася легко відпускати. Це, напевно, те, що я тепер роблю сміливо і впевнено** [10].

цілеспрямованість, вона не зупиняється на досягнутому:

[Журналіст:] – Україні виповнюється 28 років. Пам'ятаєш себе у 28, про що тоді мріяла, чого прагнула? І що із цього здійснилося?

[Яніна Соколова:] – Оу, в 28 я була зовсім не такою, як тепер. Я була мамою дворічного сина, яка тільки **намащувала свій кар'єрний шлях. Шукала себе і свій вимір. Я люблю шукати. Незважаючи на те, що я людина результату, пошук приносить мені не менше задоволення. Тому у 28 я була дослідником. Зараз, у 35, я наближаюся до кандидата в магістри. Попереду докторська ступінь. І цей процес, зізнаюся, приносить мені велике задоволення** [10].

відвертість:

[Журналіст:] – Хто/що завжди змушує тебе сміятися, незалежно від обставин?

[Яніна Соколова:] – Мої друзі. Ви б знали, про що ми говоримо і як **регочемо**, фантазуючи про обставини і людей. Я сміюся, як **НЕпринцеса – у повний голос. Це щастя – мати тих, з ким можна добряче пореготати** [10].

самокритичність:

[Яніна Соколова:] – Поза екраном я геть інша. **Чутлива, емоційна, з кепським характером і морем тарганів у голові. Чи не зневірилася я через пережите?** Ні, навпаки [10];

[Сергій Руденко:] – Вам колись було соромно за свої дії? Якщо так, то за які?

[Яніна Соколова:] – Я взагалі з **соромом людина. Мені часто соромно за мій характер, за емоції, які інколи варто стримати. Тобто, нестриманість і кепський характер. Це те, за що мені соромно** [12].

Яніна Соколова має міцну життєву позицію, вірить в Україну й українців:

[Журналіст:] – **У чому сила українців?**

[Яніна Соколова:] – У характері. Ми **маємо волю і дуже міцне громадянське суспільство. Єдине, чого ми наразі не навчилися, – це нести відповідальність за власний вибір** [10].

Фрейм «Мовні характеристики»

Яскравим компонентом у представленні лінгвокультурного типуажу є мовні характеристики. Особливістю роботи представника преси, як слушно зауважує В. І. Карасик, є грамотність, як у прямому сенсі (журналістові не вибачають помилки в мовленні), так і в широкому розумінні цього слова [8, с. 107].

Яніна Соколова ділиться порадами щодо досконалого вивчення української мови, зокрема радить багато читати творів українських класиків:

[Інна Долженкова:] – Яніно, ви родом із Запоріжжя, тотально російськомовного регіону. Але ваша українська вимова навіть у мене, українського філолога за першою освітою, не викликає претензій. Як у вас почалася ця історія? Вплинув переїзд до Києва? [6];

[Яніна Соколова:] – Це почалося, коли я, вже будучи студенткою третього курсу акторського факультету Інституту імені Карпенка-Карого, відчула, що мені шалено бракує українського словникового запасу. Тоді працювала в ранкових шоу на провідних каналах («1+1» та «Інтер») і зрозуміла, що люди, які мене дивилися, а це без перебільшень були мільйонні аудиторії, **перестануть мені довіряти, якщо я не вивчу українську досконало. Я почала читати українську літературу** [6];

[Яніна Соколова:] – Це те, що я раджу всім, хто хоче вивчити мову: **читайте українську класику!** [6];

[Яніна Соколова:] – Так, це працює. **Я щодня читала саме класичну українську літературу. Потім переключилася на сучасну українську літературу, але там мова трохи інша. А потім сталася подія, яка мене остаточно переконала в тому, що я мушу розмовляти виключно українською. Це народження дітей** [6]. Цікавими є роздуми журналістки про те, чому саме вона «мусить розмовляти українською», оскільки мріяла, щоб діти, наслідуючи її, володіли літературною мовою, а не спілкувалися суржиком:

[Яніна Соколова:] Моєму молодшому синові два з половиною роки. І нещодавно він прийшов із садочка, де більшість дітей російськомовні, й запитав у мене: «Мамо, а що значить слово “спасибо”?». Тут я зрозуміла, що **всі мої зусилля щодо виховання дітей марно. Я не хочу, щоб вони спілкувалися суржиком. Хочу, щоб вони розмовляли літературною українською. Так і сталося. Микола й Мирон навіть своїх вихователів у дитсадку виправляють...** [6];

[Володимир Грисюк:] – Ви із Запоріжжя, але прекрасно володієте українською мовою.

[Яніна Соколова:] – До 19 років я була впевнена, що єдиний шлях розвитку можливий тільки на території РФ, там тоді був центр культури. І вищою метою для мене було отримати роботу в Москві. Однак після переїзду до Києва я зрозуміла, що зможу досягти успіху, визнання і щастя тут. **До речі, у мене чоловік зі Львова, і ми з ним вирішили, що наші діти з народження розмовлятимуть українською мовою. Розповім тобі показову історію: коли моєму молодшому синові було два роки, він запитав у мене: «Мамо, Емілія в садку каже: “Спасибо”. Скажи, що означає це слово?». І ось тоді я зрозуміла, що моя дитина росте в дійсно україномовному середовищі і моя мета як матері досягнута** [4].

Отже, найпоширенішим фреймом у розкритті авторського образу української журналістки є «Професійні характеристики». Журналістка не порушує у своїх інтерв'ю тем про особисте життя свого співрозмовника, її цікавить насамперед людина як громадський діяч. Яніна Соколова розкриває секрети підготовки до інтерв'ю, етикетні формули, які вона вживає, визначає найважливіші для неї теми в ЗМІ – цінності і культура.

Фрейм «Внутрішні моральні характеристики» є також важливим у структурі аналізованого типу.

Яніні Соколовій властиві такі позитивні риси характеру як чесність, відвертість, життєлюбність, працьовитість, цілеспрямованість, відвертість, самокритичність. Фрейм «Мовні характеристики» виявляє стійку громадянську позицію журналістки – говорити літературною мовою, навчати цього своїх дітей.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. та голов. ред. Бусел В.Т. Київ : Перун, 2005. 1728 с.
2. Галстян С. С. Роль языковой личности в телевизионной речевой культуре: автореф. дисс. на соискание уч. степени канд. фил. наук : спец. 10.01.10 «Журналистика». Москва, 2008. 23 с.
3. Григораш Д. С. Журналистика у термінах і виразах. Львів : Вища школа, 1974. 295 с.
4. Грисюк Володимир. Яніна Соколова: До 19 років я була впевнена, що мій розвиток можливий тільки в Росії. Розмова з відомою українською телеведучою Яніною Соколовою на 10-му Одеському кінофестивалі. Сьогодні 19 липня 2019 року. URL : <https://lifestyle.segodaya.ua/ua/lifestyle/afisha/intervyu-s-televedushchey-yaninoy-sokolovoy-gordon-priznal-oshibku-1303572.html> (дата звернення : 30.06.2020).
5. Дмитриева О. А. Лингвокультурные типы России и Франции XIX века : монография. Волгоград : Перемана, 2007. 307 с.
6. Долженкова Інна. Яніна Соколова: Частина гостей «Рандеву» нас шантажують. ГО «Детектор медіа». 25 квітня 2018 року. URL : <https://detector.media/community/article/136935/2018-04-25-yanina-sokolova-chastyna-gostey-randevu-nas-shantazhuyut/> (дата звернення : 29.06.2020).
7. Караванський Святослав. Практичний словник синонімів української мови : близько 20 000 синонім. рядів. 4-те вид., опрац. і значно допов. Львів : БаК, 2012. 523 с.
8. Карасик В. И. Журналист как лингвокультурный типаж: оценочные характеристики. *Учимся говорить по-русски. Проблемы современного языка в электронных СМИ* : сб. науч. ст. Москва: Москов. гос. ун-т им. М. В. Ломоносова, 2016. С. 103–118.
9. Луцинская О. В. Дискурсивная личность журналиста : особенности работы в конвергентной редакции. *Регіональні ЗМІ Республіки Беларусь у лічбаву епоху : ад лакальнай праблематыкі да інфармацыйнай бяспекі дзяржавы* : матэрыялы Рэсп. навук.-практ. канф., Мінск, 5 мая. 2020 г. / Беларус. дзярж. ун-т ; рэдкал. : В. М. Самусевич (адк. рэд.) [і інш.]. Мінск : БДУ, 2020. С. 211–215.
10. Незламна Яніна Соколова у квітучій зйомці JS. Jetsetter.ua 24 серпня 2019 року. URL : <https://jetsetter.ua/specproject/nezlamna-yanina-sokolova-u-kvituchij-zjomtsi-js/> (дата звернення : 28.06.2020).
11. Полівчак Руслана. Яніна Соколова. Суспільне запитує. 24 лютого 2020 року. URL : <https://suspilne.media/16005-anina-sokolova-suspilne-zapitue/> (дата звернення : 30.05.2020).
12. Руденко Сергій. Яніна Соколова : Я – незалежна і можу сміливо про це сказати, незважаючи на те, що я працюю на каналі Порошенка. ESPRESO.TV 23 вересня 2019 року. URL : https://espresso.tv/article/2019/09/22/yanina_sokolova (дата звернення : 01.06.2020).
13. Словник синонімів української мови : у 2 т. / А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головашук та ін. Київ : Наук. думка, 2001. Т. 1. 1040 с.
14. Словник української мови : в 11 т. / Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ : Наук. думка, 1970–1980.
15. Сукаленко Т. М. Лингвокультурні типи в українській художній літературі XIX ст. : монографія / науковий редактор В. М. Бріцин. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2018. 676 с.
16. Сукаленко Т. М. Лингвокультурні типи українського художнього дискурсу XIX ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня док. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова». Київ, 2019. 32 с.
17. Сукаленко Т. М. Лингвокультурні типи українського художнього дискурсу XIX ст. : дис. ... док. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова». Київ, 2019. 584 с.
18. Шевченко Л. І., Дергач Д. В., Сизонов Д. Ю. Медіалінгвістика : словник термінів і понять / за ред. Л. І. Шевченко. 2-ге вид., випр. і доп. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2014. 380 с.

References

1. Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy / uklad. ta holov. red. Busel V.T. Kyiv : Perun, 2005. 1728 s.
2. Halstian S. S. Rol Rol yazykovoi lichnosti v televizionnoi yazykovoi kulture: avtoref. diss. na soiskanie uch. stepeni kand. fil. nauk : spets. 10.01.10 «Zhurnalistyka». Moskva, 2008. 23 s.
3. Hryhorash D. S. Zhurnalistyka u terminakh i vyrazakh. Lviv : Vyshcha shkola, 1974. 295 s.
4. Hrysiuk Volodymyr. Yanina Sokolova: Do 19 rokov ya bula vpevnena, shcho mii rozvytok mozhlyvyi tilky v Rosii. Rozмова z vidomoiu ukrainskoiu televeduchoiu Yaninoiu Sokolovoiu na 10-mu Odeskomu kinofestivali. Sohodni 19 lypnia 2019 roku. URL : <https://lifestyle.segodaya.ua/ua/lifestyle/afisha/intervyu-s-televedushchey-yaninoy-sokolovoy-gordon-priznal-oshibku-1303572.html> (data

zvernennia : 30.06.2020).

5. Dmitrieva O. A. Lingvokulturnye tipazhy Rossii i Frantsii XX veka : monografiya. Volgograd : Peremana, 2007. 307 s.
6. Dolzhenkova Inna. Yanina Sokolova: Chastyna hostei «Randevu» nas shantazhuiut. HO «Detektor media». 25 kvitnia 2018 roku. URL : <https://detector.media/community/article/136935/2018-04-25-yanina-sokolova-chastyna-gostey-randevu-nas-shantazhuyut/> (data zvernennia : 29.06.2020).
7. Karavanskyi Sviatoslav. Praktychnyi slovnyk synonimiv ukrainskoi movy : blyzko 20 000 synonim. riadiv. 4-te vyd., oprats. i znachno dopov. Lviv : BaK, 2012. 523 c.
8. Karasyk V. I. Zhurnalyst kak lingvokulturnyi tipazh: otsenochnyie kharakteristiki. Uchimsia govoryt po-russki. Problemy sovremennogo yazyka v elektronnykh SMI : sb. nauch. st. Moskva: Moskov. gos. un-t im. M. V. Lomonosova, 2016. S. 103–118.
9. Lushchinskaya O. V. Diskursivnaia lichnost zhurnalista : osobennosti raboty v konvergentnoi redaktsyi. Rehiianalnyiia SMI Respubliki Belarus u lichbavuii epokhu : ad lakalnai problematyki da infarmatsynaii biaspeki dziarzhavy : materyialy Resp. navuk.-prakt. kanf., Minsk, 5 maia. 2020 h. / Belarus. dziarzh. un-t ; redkal. : V. M. Samusevich (adk. red.) [i insh.]. Minsk : BDU, 2020. S. 211–215.
10. Neznamna Yanina Sokolova u kvituchii ziomtsi JS. Jetsetter.ua 24 serpnia 2019 roku. URL: <https://jetsetter.ua/specproject/nezlamna-yanina-sokolova-u-kvituchij-zjomtsi-js/> (data zvernennia: 28.06.2020).
11. Polivchak Ruslana. Yanina Sokolova. Suspilne zapytuie. 24 liutoho 2020 roku. URL : <https://suspilne.media/16005-anina-sokolova-suspilne-zapitue/> (data zvernennia : 30.05.2020).
12. Rudenko Serhii. Yanina Sokolova : Ya – nezalezhna i mozhu smilyvo pro tse skazaty, nezvazhaiuchy na te, shcho ya pratsiuu na kanali Poroshenka. ESPRESO.TV 23 veresnia 2019 roku. URL : https://espreso.tv/article/2019/09/22/yanina_sokolova (data zvernennia : 01.06.2020).
13. Slovnyk synonimiv ukrainskoi movy : u 2 t. / A. A. Buriachok, H. M. Hnatiuk, S. I. Holovashchuk ta in. Kyiv : Nauk. dumka, 2001. T. 1. 1040 s.
14. Slovnyk ukrainskoi movy : v 11 t. / Instytut movoznavstva im. O. O. Potebni. Kyiv : Nauk. dumka, 1970–1980.
15. Sukalenko T. M. Linhvokulturni typazhi v ukrainskii khudozhnii literaturi KhIKh st. : monohrafiia / naukovyi redaktor V. M. Britsyn. Kyiv : Vydavnychi dim Dmytra Buraho, 2018. 676 s.
16. Sukalenko T. M. Linhvokulturni typazhi ukrainskoho khudozhnogo dyskursu KhIKh st. : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia dok. filol. nauk : spets. 10.02.01 «Ukrainska mova». Kyiv, 2019. 32 s.
17. Sukalenko T. M. Linhvokulturni typazhi ukrainskoho khudozhnogo dyskursu KhIKh st. : dys. ... dok. filol. nauk : spets. 10.02.01 «Ukrainska mova». Kyiv, 2019. 584 s.
18. Shevchenko L. I., Derhach D. V., Syzonov D. Iu. Medialinhvistyka : slovnyk terminiv i poniat / za red. L. I. Shevchenko. 2-he vyd., vypr. i dop. Kyiv : VPTs «Kyivskiy universytet», 2014. 380 s.

Надійшла / Paper received: 04.10.2020
Надрукована / Paper Printed : 04.01.2021